

ALMAN LİSELİLER
KÜLTÜR VE EĞİTİM VAKFI
ALKEV ÖZEL OKULLARI

Değerli Anne ve Babalar,

“Anne-baba olarak ders seçimi aşamasında etkimiz ne kadar olmalı?”, “Çocuğumun ilgi ve yeteneklerini nasıl belirlerim?”, “Çocuğuma uygun meslek grupları nelerdir?”, ve “Ders seçimi sürecinde çocuklarımıza nasıl destek olabiliriz?” biçimindeki sorularla sık sık karşılaşıyoruz.

Ders seçimi; öğrencilerin ilgi, yetenek ve yaşamdan beklentilerinin değerlendirilmesini gerektiren zor bir süreçtir.

Kariyer Merkezi olarak öğrencileri mesleğe yöneltme çalışmalarında, onlara mesleki anlamda karar vermek için ihtiyaç duyacakları bilgileri sunmayı ve onların becerilerini geliştirmeyi hedefliyoruz. Bu çalışmalar, öğrencilerin kendi ilgi ve yeteneklerini keşfetme fırsatı buldukları **“Test ve Envanter Uygulamaları”** ile tüm bu uygulamaların sonuçlarının bireysel olarak paylaşılması şeklindedir.

Bu çalışmalar kapsamında hazırladığımız bültenle, ders ve dolayısıyla meslek seçimi konusunda siz velilerimizi bilgilendirmek istedik. Yararlanmanız dileğiyle.

Kariyer Merkezi

Ders Secimi, ileride bireyin seçeceği meslek için önemli adımlardan biridir. Ders Seçimi bir anlamda meslek seçimidir aslında. Öğrenci yöneldiği derslerle birlikte mesleki alternatiflerini de belirlemiş olacaktır. Öğrencilerin ilgi, yetenek ve buna bağlı olarak başarılarının yüksek olduğu dersleri seçmeleri iyi bir ortalama yapmalarını, dolayısıyla yüksek bir ortaöğretim başarı puanı elde etmelerini sağlayacaktır. Bu durum, secim yapacakları meslek alternatiflerini genişletecektir. Öğrencilerin verecekleri ders secimi kararı, girecekleri üniversite sınavının ne tür bilgiler ve beceriler istediğini bilmeleri, bu sınavda başarılı olmak için uygun sınav stratejileri hazırlamalarını sağlayacaktır.

Meslekte başarılı olabilmek için, seçilen meslekte yetenekli ve istekli olunması gerekir. Sevmediği bir işi yapmak, kişinin hayatının önemli bir bölümünü mutsuz geçirmesine neden olabilir. Bu nedenle, öğrencilerin mesleki yönelim aşamasında ilgi, yetenek ve gereksinimlerini iyi tanımları sağlanarak, doğru meslekleri seçme yönünde desteklenmeleri gerekir.

Öğrencinin bir alana yönelmesinin salt başarı durumuyla ilgili olmadığını aslında onun meslek seçimiyle ilgili olduğunu anlamak gerekir. Bazılarımızın yorumladığı gibi “çalışkanların Fen Bilimleri alanına, tembellerin Türkçe

Matematik alanına “ yöneldiği biçiminde olmaması gerekir. Fen alanı dahilinde ki tıp fakültesi ile Türkçe Matematik alanı içerisindeki Hukuk fakültesini bu anlamda kıyaslayabilir miyiz ya da biri diğerinden üstündür gibi bir yorum yapabilir miyiz? Başkalarının inançları ve önyargıları bu aşamada dikkate alınmamalıdır. Bir alana yönelmede ölçüt öğrencinin kendisi olmalıdır. Anne ve baba için önemli olan, toplumca “kariyeri “ yüksek olduğu belirtilen bir meslekten çok; gencin kendini gerçekleştirebileceği, mutlu ve başarılı olabileceği bir mesleğinin olması olmalıdır.

Genel eğilim, genci karar sürecinin karmaşasından korumak amacıyla anne babanın karar vermesi ve böylece karar sonuçlarıyla ilgili sorumluluğu da onların üstlenmesi doğrultusundadır. Ancak unutulmamalı ki gencin seçeceği meslek konusunda karar vermek, gencin belki de yaşamı boyunca vereceği ilk önemli karardır. Bu nedenle de ailenin uygun desteği vermesi çok önemlidir.

Meslek seçmek yaşam biçimini seçmek demektir. Meslek seçimi bir anlamda bir kimsenin yaşamının en az üçte birini ne gibi faaliyetler yaparak geçireceğine karar vermesidir. Verilen bu karar, bir kişinin yaşamını nasıl bir çerçevede geçireceğini, kimlerle etkileşimde bulunacağını belirlediği gibi kişinin dünya görüşünü, değer yargılarını, ideallerini de biçimlendirir. Çocuğun böyle önemli bir karar almasını etkileyen pek çok etken vardır...

- Beğenilen, sevilen kişilerin mesleklerine özenmek,
- Günümüzde popüler olan mesleği edinmek,
- Daha çok para kazanılan mesleği seçmek,
- Toplum içinde sadece saygınlığı olan meslekleri seçmek,
- İş bulması kolay olan meslekleri seçmek,
- Üniversiteye girmeyi kolaylaştıran, düşük puanla yerleşilen meslekleri seçmek,
- Sevildiği sanılan meslekleri seçmek, (Sadece olumlu özellikleri tanınarak yanılıyla seçmek),
- Hayallerle geliştirilen idealdeki meslekleri seçmek, gibi...

UNUTMAMANIZ GEREKEN EN ÖNEMLİ ŞEY...

Kendine uygun meslek seçmiş olan kimseler işlerini severek yapmakta, mutlu ve verimli kişiler olarak meslek yaşamlarını sürdürmekte ve ülke ekonomisine katkıda bulunmaktadır.

Buna karşın seçtikleri meslekler, yetenek ve ilgilerine uygun olmayan kimseler ise, iş veriminde düşüklük göstermekte, çalışmaya karşı isteksizlik ve mesleklerini değiştirme isteği duymaktadırlar.

Öyleyse çocuğunuzun meslek seçimini tesadüflere bırakamazsınız!

Birçok faktörün etkilediği meslek tercihini yaparken sağlıklı karar verebilmek için gencin cevaplaması gereken sorular vardır.

Hangi alanlarda yetenekliyim? Gencin öncelikle "ben neleri yapabilirim", "hangi derslerde daha başarılıyım" sorularının cevabını kendisine vermesi gerekir.

Neleri yapmaktan hoşlanırım?

Yetenekler kişinin hangi mesleklerde daha başarılı olabileceğinin, ilgiler ise hangi işleri yapmaktan zevk alacağını göstergesidir. Gencin hoşlandığı dersler ve işler onun ilgisinin belirlenmesinde en önemli ipuçlarıdır. Burada dikkat edilmesi gereken nokta, "ilginin uzun süreli" olmasıdır. İlgi duyduğumuz alanlar genellikle yetenekli olduğumuz alanlardır. Bazen de ilgi duyduğumuz alanda yeteneğimiz olmayabilir.

Örneğin; müziğe, resme, edebiyata bir çoğumuzun ilgisi vardır. Ancak bu alanları meslek olarak seçecek yetenek düzeyine sahip değilsek bu ilgimizi sadece hobi düzeyinde etkinliklerle sürdürebiliriz. Hoşlanarak yapılacak bir işe yönelmek hem başarı hem de mesleki doyumunu olumlu etkileyeceğinden mutlu bir hayat sürdürülmesine katkıda bulunacaktır.

Kişilik özelliklerim, seçeceğim mesleğe uygun mu?

Meslek seçiminde, kişilik özelliklerinin seçilecek mesleğe uygunluğu da oldukça önemlidir. Örneğin çekingen, içe dönük, ikna gücü düşük biri için pazarlama, politika, hukuk gibi alanlar çok uygun olmayacaktır. Muhasebecilik, bankacılık, gibi meslekleri seçmeyi düşünenlerin düzenli, dikkatli, kurallara bağlı, sorumluluk sahibi olmaları gerekmektedir. Belirli fiziksel özellikler ve sağlık koşullarını gerektiren askeri okulları, denizcilik ve havacılıkla ilgili bölümleri seçerken bu koşullara sahip olup olunmadığına da dikkat edilmelidir.

Beklentilerim ve mesleki değerlerim neler?

Gençlerin mesleki kararlarını oluştururken düşünmeleri gereken kriterlerden biri de mesleğin icra edilmesi sırasında bu mesleğin yürütüldüğü ortam, kazanç, ödül vb. sonuçlardan kaynaklanan doyumlarla ilgili bir kavram olan mesleki değerlerdir. Değer; kişinin "***Ben niçin çalışıyorum?***", "***Mesleğimden ve hayattan ne bekliyorum?***" sorularına verdiği cevaptır.

Meslek sadece para kazanma ve ekonomik ihtiyaçları karşılama aracı değil, aynı zamanda kişinin kendini ifade etme yoludur. Kişi mesleki etkinlikler yoluyla bir şeyler üreterek yeteneklerini, becerilerini kullanır ve başarılı olarak doyum sağlar. İş yaşamındaki doyum genel yaşam doyumunu da etkiler.

Bazı Meslek Değerleri

- *Yaratıcılık*
- *Bağımsızlık*
- *Değişiklik*
- *Rekabet*
- *Kazanç*
- *Liderlik*
- *Toplumsal Saygınlık*
- *Yeteneği kullanma ve geliştirme*
- *Sosyal Güvence*

Gençlerin sağlıklı bir mesleki karar verebilmeleri için seçeneklerinin neler olduğunu araştırmaları gerekir

KARAR VERME

Gencin başlangıçta yapması gereken, ilgileri, yetenekleri ve değerlerini keşfetmek, bunun yanında mesleklerin çalışma alanlarını, ortamlarını ve gerektirdiği özellikleri inceleyip daha iyi tanımaktır. Ardından kendi özellikleri ile mesleklerin özelliklerini karşılaştırarak bir karar vermektir.

Genel eğilim, genci karar sürecinin karmaşasından korumak amacıyla anne babanın karar vermesi ve böylece karar sonuçlarıyla ilgili sorumluluğu da onların üstlenmesi doğrudur. Seçeceği meslek konusunda karar vermek, gencin belki de yaşamı boyunca vereceği ilk önemli karardır. Bu nedenle de ailenin uygun desteği vermesi çok önemlidir.

Mesleki karar sürecinde;

- Gencin kendi ilgi, yetenek ve beklentileri doğrultusunda seçim yapmasına izin verilmelidir. Anne baba olarak yapılacak en büyük destek ilgi ve yeteneklerini, tanımada ona yardımcı olmaktır. Bu konuda yapacağınız gerçekçi geribildirimler meslek seçiminde karar vermesini kolaylaştıracaktır.
- Bazı durumlarda anne-baba kendi gerçekleştiremedikleri ideallerini çocuklarının gerçekleştirmesini bekler. ***“Ben olamadım, o olsun”***, anlayışı ile genç zorlanır. Bu baskıcı tutum gencin belki de mutlu olmayacağı, doyum sağlayamayacağı bir mesleğe yönelmesine neden olacaktır.
- Çocuğunuzun istek ve ideallerinin sizden farklı olabileceğini unutmayın. Meslek seçimi konusunda yol gösterebilir, fikrinizi söyleyebilirsiniz, ancak son kararı genç vermelidir. Bazı anne babalar çocuğın yeteneklerine bakmadan onu zorlar. Çocuğunuzun yeteneklerine ve isteklerine uygun olmayan bir mesleği seçmesi onu mutsuz ve genellikle başarısız yapar.
- Gençleri kendisinden daha başarılı olan kişilerle kıyaslamak, onu üzecek ve kızdıracaktır. Böyle bir durumda çocuğunuza verdiğiniz mesaj, ***“Seni bu halinle kabul etmiyorum, sen de başkaları kadar başarılı olursan seni kabul ederim ve severim”***dir. Unutmayın insanlar yetenekleri yönünden eşit değildir. Gelişimi başkalarıyla kıyaslayarak değil, kendi içinde değerlendirmek gerekir.

Bir mesleğin bol para kazandırdığı, kolay, rahat ve eğlenceli olduğu için seçilmesi yaratıcılığı ve üretkenliği baltalayabilir.

Unutmayın ki, çocuğunuz seçtiği meslekle büyük oranda yaşamını nasıl geçireceğini belirlemiş olacaktır.

Kısa kısa...

- **Geleceği gözünde canlandırmasını sağlayın!**

Çocuklarımızın gözlerini kapatarak gelecekte kendilerini nasıl ve nerede görmek istediklerini hayal etmelerini isteyin, sonra da paylaşım yapın.

- **Hedefini kâğıda yazmasını sağlayın!**

Hedefi bir kâğıda yazarak, hedefinin somutlaşmasını sağlayın.

- **Hedefleri için aksiyon planı hazırlamasını önerin!**

Hedeflerin bir bölümü için adım adım neler yapması gerektiğine yönelik bir plan hazırlaması için teşvik edin.

- **İlerlemesini görün!**

Çalışmalarındaki ilerlemelerini görün. Hedeflerine ulaştığında ya da küçük de olsa bir adım attığında takdir edin.

Prof. Dr. Nihat Erdoğan (İstanbul Şehir Üniversitesi Öğretim Üyesi)
Kariyer Gelişim Merkezi-Koç Üniversitesi
Anadolu Üniversitesi Kariyer Gelişimi ve Mesleki Rehberlik (MEB)
Prof. Dr. Yıldız Kuzgun'un "Kendini Değerlendirme Envanteri El Kitabı"